

تبیین رابطه طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با اخلاق شهروندی موتورسیکلت سواران

مقاله علمی-پژوهشی

سجاد امیری، دانش آموخته دکتری، گروه علوم پایه و مهندسی، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران
*مجید حق شناس (نویسنده مسئول)، استادیار، گروه عملیات ترافیک، دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران

داوود شکیبایی، استادیار، گروه عملیات ترافیک، دانشگاه جامع علوم انتظامی امین، تهران، ایران

*پست الکترونیکی نویسنده مسئول: haghshenas.6967@gmail.com

دریافت: ۱۴۰۴/۱۰/۱۰ - پذیرش: ۱۴۰۵/۰۳/۰۲

صفحه ۵۱۸-۵۰۳

چکیده

موتورسیکلت‌ها عنوان یکی از اصلی‌ترین وسایل نقلیه در کشورهای در حال توسعه، به ویژه در کلان‌شهرها، نقش مهمی در حمل‌ونقل ایفا می‌کنند. با این حال، آمار بالای تصادفات، تخلفات ترافیکی و رفتارهای پرخطر موتورسواران نشان‌دهنده ضعف در اخلاق شهروندی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی آنان است. از سوی دیگر، طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با هدف کاهش بار اداری، رعایت قوانین و مقررات و سهیل در فرآیند اخذ گواهینامه اجرا می‌شوند، اما تکرانی‌هایی درباره تأثیر این طرح‌ها بر کاهش آموزش‌های ضروری و تضعیف فرهنگ ترافیک وجود دارد. هدف اصلی پژوهش تبیین رابطه طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با اخلاق شهروندی موتورسیکلت‌سواران می‌باشد. این تحقیق از حیث هدف، کاربردی و از نوع روش توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه دریافت‌کنندگان گواهینامه موتورسیکلت در طرح آسان شهر تهران بود که در سال ۱۴۰۳ موفق به دریافت گواهینامه موتورسیکلت در طرح آسان شده‌اند می‌باشند، که حجم نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده و از پرسشنامه استاندارد اخلاق شهروندی موتورسیکلت‌سواران صالحی (۱۳۹۱) مطرح شده و به عنوان ابزار جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آزمون کولموگروف، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون با بهره‌گیری از نرم‌افزار آماری SPSS22 استفاده شد. بر اساس یافته‌های پژوهش و با توجه به تجزیه و تحلیل داده بیشترین تأثیر طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت بر اخلاق شهروندی موتورسیکلت‌سواران به ترتیب بر مؤلفه‌ی رعایت حقوق دیگران با مقدار ۰/۶۸۸، سپس مسئولیت‌پذیری با مقدار ۰/۶۶۳، سپس نظم با مقدار ۰/۶۵۵، سپس حس نوع‌دوستی با مقدار ۰/۶۲۱ و در نهایت مؤلفه زیست‌مسالمت‌آمیز با مقدار ۰/۶۰۷ می‌باشد. در نهایت طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت می‌تواند با ترکیبی از آموزش، افزایش نظارت‌ها به ویژه به صورت هوشمند و ایجاد مشوق‌های رفتاری به جای کاهش انضباط در رانندگی این گروه از کاربران پرخطر، به ارتقای اخلاق شهروندی منجر شود. کلید موفقیت این طرح، تلفیق سه‌گانه آسان‌گیری در صدور، سخت‌گیری در نظارت و فرهنگ‌سازی مستمر است.

واژه‌های کلیدی: طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت، اخلاق شهروندی، تبیین، رابطه، موتورسیکلت‌سواران

۱-مقدمه

و سوری، ۱۳۹۵). در کشور ایران موتورسیکلت‌ها به دلیل کم حجم بودن، قدرت مانور بالا، ارزان بودن، طالبین فراوانی داشته و روز به روز بر تعداد آنها افزوده می‌گردد و در کنار افزایش این وسیله نقلیه میزان تخلفات آنها مرتباً در حال افزایش است (صلواتی، ۱۳۹۰). از بین عوامل تأثیرگذار بر ترافیک، کنش‌های انسانی که به رفتار ترافیکی موسوم هستند، موضوعی است که

یکی از عوامل موثر در افزایش خسارات جانی تصادفات جاده‌ای، افزایش روزافزون موتورسیکلت است. بر اساس گزارش‌هایی که منتشر شده است، موتورسواران ۳۴٪ بیشتر از سرنشینان وسایل نقلیه دیگر در معرض مرگ و میر ناشی از حوادث ترافیکی هستند و از طرفی اکثر تصادفات موتورسیکلت (۹۰٪) منجر به آسیب جدی یا مرگ می‌شود (خورشیدی، عینی

به مهارت‌های فردی، توانایی‌های ادراکی و شناختی راننده گفته می‌شود و نشان می‌دهد که واکنش راننده در مقابل قوانین راهنمایی و رانندگی چگونه است (ناتانن و سومالا، ۲۰۱۴). رفتار ترافیکی بیان‌کننده میزان تبعیت یا عدم تبعیت اکثریت افراد جامعه از هنجارهای ترافیکی است (آقاجانی و دولت‌پور، ۱۳۹۱). مرور مطالعات حاکی از آن است که بخش قابل توجهی از تصادفات رانندگی در ایران بیش از ۸۵ درصد تصادفات و نیز ۸۲ درصد تلفات رانندگی مربوط به عامل انسانی و نشات گرفته از رفتار ترافیکی شهروندان است (علوی، محمدی و سوری، ۱۳۹۴). پلیس راهنمایی و رانندگی فراجا در بین سایر پلیس‌های تخصصی دارای بیشترین حوزه خدمت رسانی به مردم در حوزه‌های مختلف از جمله شماره‌گذاری، صدورگواهینامه، اجرائیات و ترخیص وسایل نقلیه بوده به طوری که در سال ۱۴۰۳ بالغ بر ۴۲ میلیون انواع خدمات به مردم در کل کشور ارائه گردیده که یکی از اقدام‌های ویژه پلیس راهور در سال جاری موضوع طرح آسان‌گواهینامه موتورسیکلت می‌باشد که در بیش از ۱۴۷ شهر در کشور در حال اجرا می‌باشد. شایان ذکر است تعداد ۱۵۲ آموزشگاه رانندگی موتورسیکلت ویژه طرح آسان‌گواهینامه موتورسیکلت دارای مجوز از سوی پلیس راهور در نقاط مختلف کشور در حال ارائه خدمات می‌باشند (هادیانفر، ۱۴۰۳). جز اینکه تردد این تعداد موتورسیکلت در شهرها چه اثراتی از نظر ایمنی، امنیت، آلودگی هوا و صدا برای شهروندان به خصوص پیادگان دارد، بر کسی پوشیده نیست که بسیاری از رانندگان موتورسیکلت خود را ملزم به رعایت مقررات و قوانین موجود و تردد در مسیرهای مجاز نمی‌دانند و برای فرار از شلوغی و ترافیک از هر مسیری به ویژه پیاده‌روها رفت و آمد می‌کنند. آنها در برخورد با پیادگان علاوه بر به خطر انداختن جان پیادگان، در پاره‌ای از اوقات نیز موجب خسارات جانی و مالی شدید برای آنان می‌گردند. بر اساس اعلام مرکز شماره‌گذاری پلیس راهور ناجا، تعداد موتورسیکلت‌های شماره‌گذاری شده در کشور تا پایان سال ۱۴۰۳ بیش از ۱۴ میلیون دستگاه بوده است که ۴۰ درصد کل وسایل نقلیه در کشور را شامل می‌شود (پلیس راهور فراجا، ۱۴۰۵). بدین ترتیب بخش عمده‌ای از فراوانی وسایل نقلیه سبک موجود در کشور به موتورسیکلت اختصاص دارد و این در حالی است که ضریب ایمنی پائین موتورسیکلت و آسیب‌پذیری استفاده‌کنندگان از آن در هنگام سوانح رانندگی، درصد زیادی از تلفات و ضایعات ناشی از تصادفات را به این گروه از وسایل نقلیه پرحخطر اختصاص می‌دهد. با نگاهی اجمالی به آمار تخلفات و تصادفات

موتورسیکلت‌سواران می‌توان دریافت که چه مشکلات و هزینه‌های هنگفتی بر جامعه تحمیل می‌شود و این سوال را بوجود می‌آورد که چگونه می‌توان این وضعیت را بهبود بخشید. از طرفی اکثر رانندگان موتورسیکلت از قشر مستضعف و آسیب‌پذیر بوده و از این طریق امرار معاش نموده و موتورسیکلت به عنوان وسیله ایاب و ذهاب آنان می‌باشد و به دلیل تردد زیاد بیشترین حوادث نیز برای این قشر از کاربران ترافیکی رخ می‌دهد. استفاده از موتورسیکلت همواره دارای چالش‌ها و مشکلاتی نظیر بی‌انضباطی ترافیکی، آلودگی زیست محیطی و تهدیدهای انتظامی و امنیتی می‌باشد. از این رو پلیس‌راهنمایی و رانندگی فراجا طرح گواهینامه آسان موتورسیکلت را در راستای ارتقاء انضباط بخشی ترافیکی، کمک به وضعیت اقتصادی و معیشتی قشر کم‌درآمد و حذف فرآیندهای طولانی اخذ گواهینامه را در سراسر کشور اجرایی نموده بود. بنابراین در پژوهش حاضر به تبیین اثر طرح فوق بر انضباط ترافیکی پرداخته شده است. با توجه به اهمیت این موضوع پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که چه رابطه‌ای بین طرح آسان‌گواهینامه موتورسیکلت با اخلاق شهروندی موتورسیکلت‌سواران وجود دارد؟

۲- پیشینه تحقیق

در این بخش از تحقیق به منظور مطالعه اکتشافی و بررسی پیشینه یا مرور ادبیات تحقیق با هدف به دست آوردن بینش دقیق‌تر و درک روشن‌تر نسبت به پژوهش‌های انجام شده و نیز شناخت خلأهای پژوهشی، مطالعه پژوهش‌های مرتبط آغاز و بیشتر بر موضوعاتی متمرکز شد که در زمینه عنوان مقاله و فرآیندهای تشکیل دهنده آن توسط محققین داخل و خارج کشور پژوهش‌هایی انجام شده بود. همچنین برای حفظ انسجام و هماهنگی متن سعی شد در فضای مناسب به قلم محقق هرچند اندک، مطالبی نوشته شود. حق‌شناس، امیری و سلیمی (۱۴۰۳) در پژوهشی با عنوان عوامل مؤثر بر رضایتمندی متقاضیان طرح آسان‌گواهینامه موتورسیکلت دریافتند که در تمامی ابعاد کیفیت خدمات ارائه شده به متقاضیان طرح آسان‌گواهینامه موتورسیکلت، شکاف مثبت وجود داشته و بالاترین میزان شکاف کیفیت خدمات درک شده مربوط به بُعد پاسخگویی با میانگین (۴/۸۵۲)، بُعد ملموسات با میانگین (۴/۵۳۹)، تضمین با میانگین (۳/۷۲۳)، اطمینان با میانگین (۳/۵۲۳) و پس از آن کمترین میانگین شکاف مثبت مربوط به بُعد همدلی با میانگین (۳/۱۵۷) بود که نیازمند توجه بیشتری جهت ارتقاء می‌باشد.

نتایج تحقیق احسانپور و حق‌شناس (۱۴۰۱) با عنوان بررسی عوامل موثر بر پیشگیری از تصادفات موتورسیکلت در استان گلستان دریافتند از دیدگاه رانندگان موتورسیکلت به ترتیب عوامل مسئولیت‌پذیری اجتماعی موتورسیکلت‌سواران (۲۸٪)، انجام اصلاحات هندسی راه و رفع نقاط پر تصادف (۲۶٪)، کنترل و اعمال قانون تخلفات موتورسواران (۲۴٪) بیشترین تأثیر را در پیشگیری از وقوع تصادفات موتورسیکلت را داشته و آموزش مقررات ایمنی موتورسواران (۲۲٪) کمترین تأثیر را در پیشگیری از تصادفات موتورسواران دارد. امیری (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان نقش آموزش فرهنگ ترافیک در کنترل رفتار ترافیکی موتورسیکلت‌سواران دریافت که فراوانی تخلفات رانندگی و عدم رعایت مقررات راهنمایی و رانندگی از جمله عبور از چراغ قرمز، عبور از پیاده‌رو، حرکت در خلاف مسیر تعیین شده و انجام تخلفات سهوی توسط موتورسیکلت‌سواران در کل کشور به خصوص در شهرهای بزرگ، این وسیله نقلیه را به وسیله‌ای مزاحم و عامل کاهش احساس امنیت شهروندان تبدیل نموده و به ترتیب آموزش فرهنگ ترافیک، قوانین و مقررات و سرانجام کنترل‌های پلیسی بیشترین تأثیر را در کنترل رفتار ترافیکی موتورسیکلت‌سواران دارند.

تیموری، کاووسی و قیومی (۱۴۰۰) در تحقیقی با عنوان ارائه الگوی فرهنگی توسعه اخلاق شهروندی در کلان‌شهرها برای توسعه فرهنگ شهروندی ۶ بعد و ۲۳ مؤلفه شامل فرهنگ و شهروندی (با ۳ مؤلفه فرهنگ، شهروندی و فرهنگ شهروندی)، مدیریت شهری و شهرداری (با ۴ مؤلفه فرهنگ شهری، وظایف دستگاه‌های متولی، منابع فرهنگی و وظایف مدیریت شهری و شهرداری)، تربیت و آموزش شهروندی (با ۲ مؤلفه تربیت و آموزش)، اخلاق شهروندی (با ۳ مؤلفه مفهوم اخلاق شهروندی، رفتار شهروندی و عناصر اخلاق شهروندی)، حقوق شهروندی (با ۳ مؤلفه مفهوم حقوق شهروندی، ویژگی حقوق شهروندی و ابعاد حقوق شهروندی) و مشارکت شهروندی (با ۸ مؤلفه مفهوم مشارکت، هدف مشارکت شهروندان در اداره امور شهرها، اشکال مشارکت اجتماعی، کارکرد مثبت مشارکت مردمی در امور شهری، الگوی مشارکتی در اداره امور شهری، تبیین مشارکت شهروندان، موانع و تنگناهای مشارکت شهروندی و علل عدم توسعه فرهنگ شهرنشینی) شناسایی کردند. سمنانی، دوازده‌امامی و صادقی‌ده‌چشمه (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان بررسی عوامل مؤثر و پیامدهای الگوی شهروند فرهنگی به این نتیجه رسیدند که عوامل اثرگذار بر شهروند فرهنگی شامل سرمایه فرهنگی، هویت اجتماعی، هوش فرهنگی، اهداف فرهنگی، مشارکت

فرهنگی، تعاملات خانوادگی، مصرف رسانه، حقوق فرهنگی، تفاوت‌های فرهنگی و امنیت فرهنگی و اعتقادی، بنیه افزایش شامل فرهنگی شهروند پیامدهای مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مقبولیت اجتماعی، اعتماد عمومی بین شهروندان، نظم عمومی و ارتقای کارآفرینی اجتماعی بودند. جوادیان، نادرپور، حسن‌زاده و نادری (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان بررسی علل گرایش شهروندان به استفاده از موتورسیکلت به جای استفاده از حمل و نقل عمومی دریافتند که برای کاهش گرایش شهروندان به استفاده از موتورسیکلت لازم است ضمن تقویت مشارکت‌های برون‌سازمانی، زیرساخت‌های لازم شهری برای استفاده مناسب از حمل و نقل عمومی را فراهم کرد و با فرهنگ‌سازی‌های مناسب، افراد را ترغیب به استفاده از آن کرد. حمل و نقل عمومی جایگزین مناسبی برای کاهش استفاده از موتورسیکلت و حتی خودروهای شخصی است به شرطی که مردم را در جهت استفاده از وسایل نقلیه حمل و نقل عمومی اقناع کرده و شرایط استفاده به صورت کامل ایجاد شود. در پژوهشی مهماندار، آریانا، مبادری و خلیلی (۱۳۹۹) با عنوان ارزیابی مولفه‌های ارتقای فرهنگ ایمنی ترافیک و کاهش تلفات با موتورسیکلت دریافتند که پنج مولفه اصلی مؤثر بر ارتقای ایمنی تردد و کاهش تلفات موتورسیکلت شامل: کنترل مهارت رانندگان، آموزش و اطلاع‌رسانی مکرر توسط رسانه‌ها، برنامه‌ریزی سیستماتیک برای کاهش سفرهای درون شهری شهروندان، دخالت قوه قضائیه در بحث تخلفات رانندگی موتورسیکلت و اجرای دقیق قوانین رانندگی موتورسیکلت می‌باشد. نتایج این مقاله می‌تواند با شناسایی عوامل مؤثر بر ارتقای ایمنی و کاهش تلفات این گروه از کاربران ترافیک، چشم‌انداز مناسبی در طراحی مدلی برای درک بهتر از پیشگیری از تصادفات موتورسیکلت در آینده ارائه دهد. رحمانی، دلاور، محسنی‌تبریزی و اسماعیلی (۱۳۹۸) در تحقیق خود با عنوان بررسی تأثیر عوامل انسانی و زمینه‌ای (جنسیت، تحصیلات و سن) و فنی‌مهندسی در پیش‌بینی رفتار ترافیکی رانندگان شهر تهران، با استفاده از روش پژوهش‌های کیفی پرداخته که رفتار ترافیکی راننده بر پایه سه عامل انسانی، اجتماعی و فنی‌مهندسی تبیین و شاخص‌های هریک از این مؤلفه‌ها مشخص شده و تأثیر آنها بر رفتار ترافیکی رانندگان مورد پردازش قرار گرفته و به این نتیجه رسیدند که کنترل‌های اجتماعی و پیشگیری از انجام تخلفات عمدی و سهوی می‌تواند بخشی از رفتارهای ترافیکی را کنترل نموده و می‌تواند در راستای تغییر و اصلاح رفتار ترافیکی و افزایش احساس امنیت شهروندان در جامعه کارساز

آیودله‌سانی، سویمی، آدایوفودویله و اوبافونوا، (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان بررسی مرگ و میر تصادفات موتورسیکلت‌سواران در لاگوس دریافتند که از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ در پی تقویت مشارکت‌های سازمان‌های دخیل در ایمنی ترافیک و ایجاد تغییرات گسترده و مهم در قوانین و سیاست‌های حمل‌ونقل دولتی باعث روند کاهشی کلی در تصادفات مرگبار موتورسیکلت‌سواران شده است.

کاجنر، کرونسلاو و دراگان (۲۰۱۵) در پژوهشی به اثربخشی اقدام‌های پلیس به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر افزایش انضباط ترافیکی در کرواسی پرداختند. نتایج نشان داد که بین پلیس و جامعه رابطه پیچیده‌ای وجود دارد ادراک عاطفی و شناختی شهروندان از کارایی پلیس در جلوگیری و برخورد با تخلفات رانندگان به عنوان عاملی موثر که بیشترین تأثیر را بر احساس امنیت شهروندان داشته و برخورد مقتدرانه پلیس در جامعه منجر به تقویت احساس امنیت در میان شهروندان می‌شود. در ایران هم پژوهش‌های فراوانی درباره احساس امنیت شهروندان و عوامل مؤثر بر آن انجام گرفته که دارای نتایج بسیار ارزشمندی هستند. مشکل این مطالعات در روش‌شناسی و تحلیل نظری، نداشتن اثر ترکیبی ثابت، نبود یک دستاورد تجربی جهت ارزشیابی آن در جامعه و عدم بررسی تأثیر رفتار ترافیکی موتورسیکلت‌سواران بر احساس امنیت شهروندان است. به این دلیل مطالعه فعلی قصد دارد، کمبودهای مطالعات فوق را برطرف کرده و به یک نتیجه کلی در این زمینه دست یابد.

جدول ۱. پیشینه تحقیق

ردیف	نام نویسنده	سال	عنوان مطلب	نتایج
۱	حق شناس، امیری و سلیمی	۱۴۰۳	عوامل مؤثر بر رضایتمندی متقاضیان طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت	در تمامی ابعاد کیفیت خدمات ارائه شده به متقاضیان طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت، شکاف مثبت وجود داشته و بالاترین میزان شکاف کیفیت خدمات درک شده مربوط به بُعد پاسخگویی بود.
۲	احسانپور و حق شناس	۱۴۰۱	بررسی عوامل مؤثر بر پیشگیری از تصادفات موتورسیکلت در استان گلستان	عوامل مسئولیت‌پذیری اجتماعی موتورسیکلت‌سواران (۲۸٪)، انجام اصلاحات هندسی راه و رفع نقاط پر تصادف (۲۶٪)، کنترل و اعمال قانون تخلفات موتورسواران (۲۴٪) بیشترین تأثیر را در پیشگیری از وقوع تصادفات موتورسیکلت را داشته و آموزش مقررات ایمنی موتورسواران (۲۲٪) کمترین تأثیر را در پیشگیری از تصادفات موتورسواران دارد.
۳	امیری	۱۴۰۰	نقش آموزش فرهنگ ترافیک در کنترل رفتار ترافیکی موتورسیکلت‌سواران	آموزش فرهنگ ترافیک، قوانین و مقررات و سرانجام کنترل‌های پلیسی بیشترین تأثیر را در کنترل رفتار ترافیکی موتورسیکلت‌سواران دارند.

باشد. کنجی دوی (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان ارزیابی اثربخشی برنامه‌های آموزشی ایمنی ترافیک به منظور ارتقای فرهنگ پایدار موتورسیکلت‌سواران در ویتنام دریافتند که اثربخشی آموزش راننده بسته به تجربه رانندگان متفاوت بوده و بهبود آگاهی از خطرات رانندگی با موتورسیکلت عمدتاً ناشی از افزایش آگاهی ایمنی است. مدل ساختاری نشان داد که رانندگی ایمن تأثیرات مثبتی بر اعتماد به نفس موتورسواران، شادی و راحتی در هنگام رانندگی، استقلال و آزادی در زندگی روزمره دارد. انگیزه نوع دوستانه به عنوان عامل کلیدی برای تشویق موتورسواران به رانندگی ایمن پیشنهاد شده و اهمیت ایجاد اخلاق در ترافیک و گسترش فرهنگ ایمنی ترافیک در سراسر کشور را باید با آموزش برجسته کرد.

ندیمی، منصورفر، شمس‌الدینی‌لوری و سلطانی‌نژاد (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان تحلیل تخلفات رانندگی در بین موتورسیکلت‌سواران با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری دریافتند که ویژگی‌های موتورسیکلت‌سواران مؤثرترین عامل در تکرار تخلفات رانندگی آنها بوده و از آنجایی که بیشتر موتورسیکلت‌سواران، جوان و با درآمد و تحصیلات کم هستند لازم است قبل از دادن گواهینامه، به آموزش آنها توجه بیشتری شود. علاوه بر این، کسانی که خرابی‌ها و تخلفات قبلی بیشتری دارند، بیشتر مستعد ارتکاب تخلف هستند و این به فقدان کنترل و اجرای کافی در شهرهای درحال توسعه مربوط می‌شود.

ردیف	نام نویسنده	سال	عنوان مطلب	نتایج
۴	تیموری، کاووسی و قیومی	۱۴۰۰	ارائه الگوی فرهنگی توسعه اخلاق شهروندی در کلان شهرها	برای توسعه فرهنگ شهروندی ۶ بعد شامل فرهنگ و شهروندی، مدیریت شهری و شهرداری، تربیت و آموزش شهروندی، اخلاق شهروندی، حقوق شهروندی و مشارکت شهروندی را شناسایی کردند.
۵	سمنانی، دوازده‌امامی و صادقی‌ده چشمه	۱۴۰۰	بررسی عوامل مؤثر و پیامدهای الگوی شهروند فرهنگی	عوامل اثرگذار بر شهروند فرهنگی شامل سرمایه فرهنگی، هویت اجتماعی، هوش فرهنگی، اهداف فرهنگی، مشارکت فرهنگی، تعاملات خانوادگی، مصرف رسانه، حقوق فرهنگی، تفاوت‌های فرهنگی و امنیت فرهنگی و اعتقادی، بنیه افزایش شامل فرهنگی شهروند پیامدهای مسئولیت پذیری اجتماعی، مقبولیت اجتماعی، اعتماد عمومی بین شهروندان، نظم عمومی و ارتقای کارآفرینی اجتماعی بودند.
۶	جوادیان، نادرپور، حسن‌زاده و نادری	۱۳۹۹	بررسی علل گرایش شهروندان به استفاده از موتورسیکلت به جای استفاده از حمل و نقل عمومی	برای کاهش گرایش شهروندان به استفاده از موتورسیکلت لازم است ضمن تقویت مشارکت‌های برون سازمانی، زیرساخت‌های لازم شهری برای استفاده مناسب از حمل و نقل عمومی را فراهم کرد و با فرهنگ‌سازی‌های مناسب، افراد را ترغیب به استفاده از آن کرد.
۷	مهماندار، آریانا، مبادری و خلیلی	۱۳۹۹	ارزیابی مولفه‌های ارتقای فرهنگ ایمنی ترافیک و کاهش تلفات با موتورسیکلت	پنج مولفه اصلی مؤثر بر ارتقای ایمنی تردد و کاهش تلفات موتورسیکلت شامل: کنترل مهارت رانندگان، آموزش و اطلاع رسانی مکرر توسط رسانه‌ها، برنامه‌ریزی سیستماتیک برای کاهش سفرهای درون شهری شهروندان، دخالت قوه قضائیه در بحث تخلفات رانندگی موتورسیکلت و اجرای دقیق قوانین رانندگی موتورسیکلت می‌باشد.
۸	دلاور، محسنی تبریزی و اسماعیلی	۱۳۹۸	بررسی تأثیر عوامل انسانی و زمینه‌ای (جنسیت، تحصیلات و سن) و فنی مهندسی در پیش‌بینی رفتار ترافیکی رانندگان	کنترل‌های اجتماعی و پیشگیری از انجام تخلفات عمدی و سهوی می‌تواند بخشی از رفتارهای ترافیکی را کنترل نموده و می‌تواند در راستای تغییر و اصلاح رفتار ترافیکی و افزایش احساس امنیت شهروندان در جامعه کارساز باشد.
۹	کنجی دوی	۲۰۲۲	ارزیابی اثربخشی برنامه‌های آموزشی ایمنی ترافیک به منظور ارتقای فرهنگ پایدار موتورسیکلت‌سواران	اثربخشی آموزش راننده بسته به تجربه رانندگان متفاوت بوده و بهبود آگاهی از خطرات رانندگی با موتورسیکلت عمدتاً ناشی از افزایش آگاهی ایمنی است.
۱۰	ندیمی، منصوری‌فر، شمس‌الدینی لوری و سلطانی‌نژاد	۲۰۲۱	تحلیل تخلفات رانندگی در بین موتورسیکلت‌سواران	ویژگی‌های موتورسیکلت‌سواران مؤثرترین عامل در تکرار تخلفات رانندگی آنها بوده و از آنجایی که بیشتر موتورسیکلت‌سواران، جوان و با درآمد و تحصیلات کم هستند لازم است قبل از دادن گواهینامه، به آموزش آنها توجه بیشتری شود.

ردیف	نام نویسنده	سال	عنوان مطلب	نتایج
۱۱	آیودله‌سانی، سویمی، آدایوفودویله و اوبافونوا	۲۰۲۰	بررسی مرگ و میر تصادفات موتورسیکلت‌سواران در لاگوس	در پی تقویت مشارکت‌های سازمان‌های دخیل در ایمنی ترافیک و ایجاد تغییرات گسترده و مهم در قوانین و سیاست‌های حمل‌ونقل دولتی باعث روند کاهشی کلی در تصادفات مرگبار موتورسیکلت‌سواران شده است.
۱۲	کاجنر، کرونسلاو و دراگان	۲۰۱۵	اثربخشی اقدام‌های پلیس به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر افزایش انضباط ترافیکی در کرواسی	بین پلیس و جامعه رابطه پیچیده‌ای وجود دارد ادراک عاطفی و شناختی شهروندان از کارایی پلیس در جلوگیری و برخورد با تخلفات رانندگان به عنوان عاملی مؤثر که بیشترین تأثیر را بر احساس امنیت شهروندان داشته و برخورد مقتدرانه پلیس در جامعه منجر به تقویت احساس امنیت در میان شهروندان می‌شود.

اخلاق شهروندی

مفهوم اخلاق شهروندی تحت تأثیر ساخت‌های ذهنی و گرایش‌های فرهنگی افراد است و انسان‌ها از طریق آنها با جهان اجتماعی برخورد می‌کنند. زیرا انسان‌ها مجهز به یک رشته طرح‌های ذهنی هستند که با آن‌ها جهان اجتماعی را ادراک، ارزیابی و ارزشگذاری می‌کنند و این موارد بر عملکرد آن‌ها تأثیر می‌گذارد.

انضباط ترافیکی

به مجموعه‌ای از کنش‌ها و واکنش‌های انسانی در آمد و شد و سائل نقلیه و اشخاص در راه‌ها که قابل مشاهده و اندازه‌گیری باشند گفته می‌شود. رانندگی رفتاری است که راننده به صورت الگویی برای رانندگی خود انتخاب می‌کند؛ مانند سرعت، میزان تمرکز و حفظ میزان فاصله استاندارد. این رفتارها شامل دو دسته رفتارهای مثبت و رفتارهای منفی می‌شوند (شاکری‌نیا و نبوی، ۱۳۸۹، ۶۱۵). به بیانی دیگر انضباط ترافیکی ابزار و وسیله‌ای است که به نظم اجتماعی مطلوب در جامعه منجر می‌شود و از پیامدهای مهم آن، پایبندی به انضباط ترافیکی در جامعه، ایجاد یک فضای سالم و امن است که در آن رانندگان با احساس امنیت و به دور از حوادث ناگوار و در نتیجه با شرایط سلامت روانی مطلوب تر، رانندگی می‌کنند. انضباط ترافیکی بر دو محور استوار است؛ محور اول: قواعد نظری شامل مجموعه هنجارها و مقررات ترافیکی است؛ محور دوم: قواعد عملی به معنای پایبندی به هنجارهای درونی شده ترافیکی است که ایجاد مسئولیت‌پذیری می‌کند، افراد جامعه با به دست آوردن انضباط ترافیکی به نوعی مکانیسم خودکنترلی می‌رسند که بدون نظارت کنترل مستقیم و یا غیرمستقیم، کنش ترافیکی را انجام می‌دهند (رویانیان، ۱۳۹۸).

گفتنی است در اکثر پیشینه‌های ارائه شده‌ی بالا بیشتر تحقیقات به موضوعات عوامل مؤثر بر رضایتمندی متقاضیان طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت، بررسی عوامل مؤثر بر پیشگیری از تصادفات موتورسیکلت، نقش آموزش فرهنگ ترافیک در کنترل رفتار ترافیکی موتورسیکلت‌سواران، ارائه الگوی فرهنگی توسعه اخلاق شهروندی در کلان شهرها، بررسی عوامل مؤثر و پیامدهای الگوی شهروند فرهنگ، بررسی علل گرایش شهروندان به استفاده از موتورسیکلت به جای استفاده از حمل و نقل عمومی، ارزیابی مولفه‌های ارتقای فرهنگ ایمنی ترافیک و کاهش تلفات با موتورسیکلت، بررسی تأثیر عوامل انسانی و زمینه‌ای (جنسیت، تحصیلات و سن) و فنی مهندسی در پیش‌بینی رفتار ترافیکی رانندگان، اثربخشی اقدام‌های پلیس به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر افزایش انضباط ترافیکی، ارزیابی اثربخشی برنامه‌های آموزشی ایمنی ترافیک به منظور ارتقای فرهنگ پایدار موتورسیکلت‌سواران، تحلیل تخلفات رانندگی در بین موتورسیکلت‌سواران و بررسی مرگ و میر تصادفات موتورسیکلت‌سواران پرداخته‌اند ولی در پژوهش حاضر، اثربخشی و تبیین رابطه طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با اخلاق شهروندی موتورسیکلت‌سواران مدنظر می‌باشد. همانطور که ملاحظه شد در پژوهش‌های ذکر شده متغیرهای مشابه با متغیرهای تحقیق حاضر وجود داشته و به موضوع تصادفات موتورسیکلت و حوزه‌های مرتبط با آن پرداخته ولی پژوهشی علمی در مورد اثربخشی و تبیین رابطه طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با اخلاق شهروندی موتورسیکلت‌سواران انجام نشده است. لذا تحقیق پیش رو به نوبه خود به جهت اینکه قصد دارد ضمن تکمیل پژوهش‌های گذشته، اثربخشی و تبیین رابطه طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با اخلاق شهروندی را مورد بررسی قرار دهد، دارای جنبه نوآوری می‌باشد.

طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت

با عنایت به اینکه ۵۵٪ از دارندگان موتورسیکلت فاقد گواهینامه رانندگی هستند؛ پلیس راهور فراجا با هدف تسهیل و تسریع در فرایند اخذ گواهینامه موتورسیکلت، کاهش زمان ارائه خدمات و افزایش کمیت و کیفیت آن، کاهش هزینه‌های مرتبط با آموزش، پیشگیری از حضور موتورسواران بدون گواهینامه در معابر شهری و برون شهری و افزایش رضایتمندی مردم بویژه اقسار موتورسیکلت‌سواران نسبت به کاهش زمان اخذ گواهینامه از سه ماه به یک روز و کاهش سایر هزینه‌های اخذ گواهینامه موتورسیکلت اقدام و با نام طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت نام‌گذاری گردید.

پیشگیری کیفری

با تهدید کیفری تابعان حقوق کیفری از یک سو، و به اجرا گذاشتن این تهدید از طریق مجازات کسانی که ممنوعیت‌های کیفری را نقض کرده‌اند از سوی دیگر، در مقام پیشگیری عام و پیشگیری خاص از جرم است.

پیشگیری غیر کیفری

این نوع پیشگیری که قبل از وقوع جرم انجام می‌گردد یعنی توسل به اقدام‌های غیرسرکوب‌گر و غیرقهرآمیز که دارای ماهیت اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، وضعی، آموزشی و غیره هستند به منظور جامعه‌پذیر و قانون‌گرا ساختن افراد و حفاظت از آماج‌های جرم جهت جلوگیری از وقوع جرم.

سازوکارهای نظریه بازدارندگی

الف) حتمیت و قطعیت: از جمله سازوکارهای بازدارندگی می‌توان به مقوله حتمیت و قطعیت اشاره کرد. حتمیت و قطعیت یعنی رابطه بین میزان دستگیری یا محکومیت و میزان جرایم ارتكابی. هرچه قطعیت و حتمیت قوی‌تر باشد، میزان بزهکاری نیز کاهش می‌یابد. ولی ممکن است کاهش نرخ جرایم به امری غیر از ارعاب، بستگی داشته باشد. از طرفی حجم بالای بزهکاری موجب انسداد نظام کیفری و در نهایت کاهش قطعیت کیفر می‌گردد. ضمن اینکه از نظر تئوری، هنوز استدلال قانع‌کننده‌ای در خصوص رابطه بین قطعیت کیفر و کاهش میزان بزهکاری ارائه نشده است. بنابراین، تحقیقات در این خصوص به سمت تأثیر بازدارندگی عمومی، جهت‌گیری شده است یعنی بزهکاری کاهش می‌یابد، چون مردم نسبت به تهدید کیفر حساس می‌باشند (ابراهیمی، ۱۳۸۷).

ب) سرعت اجرای مجازات: طبق نظریه بازدارندگی، در صورتی که خواهان کاربرد کیفر به عنوان مانعی مؤثر در برابر آماج جرم باشیم، اعمال این نهاد کیفری باید با وقوع جرم چندان فاصله‌ای از نظیر زمانی نداشته باشد زیرا در غیر این صورت تصور لازم میان جرم و کیفر در اذهان به سستی گراییده و پیوند و ارتباط میان آن دو قابل درک و فهم نخواهد بود لذا اطلاع فرایند دادرسی که موجبات وقفه میان جرم و مجازات را فراهم می‌آورد، نه تنها نقش ارعابی کیفرها را از میان می‌برد بلکه خود، مشوق بزهکاری است (دادبان و آقایی، ۱۳۸۸، ۱۳۹۰).

ج) شدت: یکی از متغیرهای دیگری که می‌تواند در ایجاد ارعاب و بازدارندگی مؤثر باشد، شدت مجازات است. شدت معمولاً عاملی است که در مرتبه اول به ذهن متبادر می‌شود از این رو بنیانگذاران نظریه بازدارندگی، مجازات‌های شدید را امری ضروری در تحقق بازدارندگی می‌دانند. اندیشه حامی شدت مجازات آن است که بین شدت مجازات و میزان جرم رابطه منفی برقرار است، یعنی هرچه بر شدت کیفر بیافزاییم، میزان جرم را کاهش داده‌ایم و هرچه از شدت آن بکاهیم، میزان جرایم را افزایش می‌دهیم. معمولاً قانون‌گذاران در توجه به شدت کیفرها سه موضوع را مدنظر قرار می‌دهند و از طریق آنها سیاست سختگیرانه‌ای را نسبت به مجرمان پیگیری می‌کنند. این سه موضوع عبارتند از: نوع کیفرها، میزان آن‌ها و کیفیت تشدیدکننده (میرزایی مقدم، ۱۳۸۹).

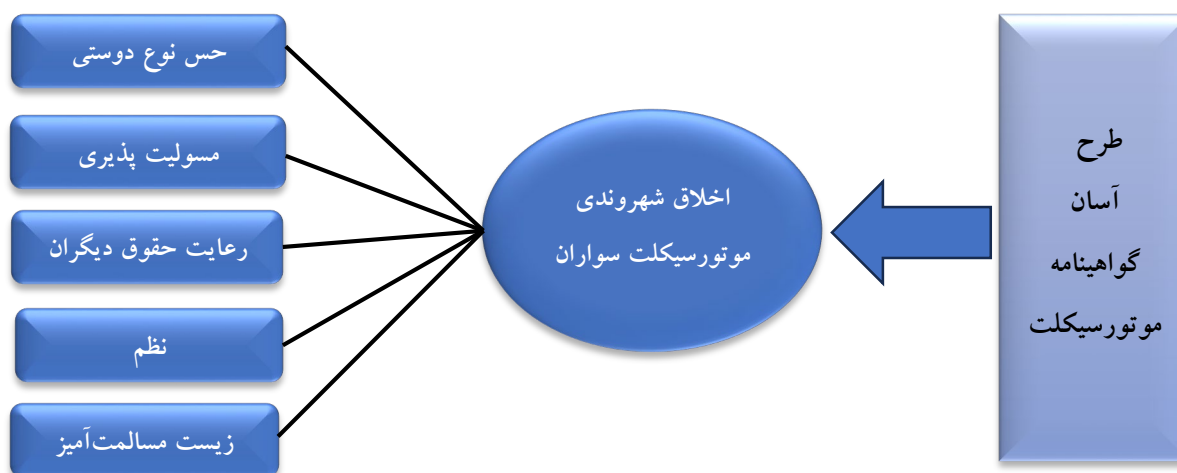
بدین ترتیب، با در نظر گرفتن پیشینه و مبانی نظری موجود، می‌توان فرضیه‌های پژوهش را مطرح و مدل نظری تحقیق مطابق شکل (۱) را ترسیم کرد.

فرضیه اصلی

بین طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با اخلاق شهروندی موتورسیکلت‌سواران رابطه وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی

- ۱- بین طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با حس نوع دوستی رانندگان موتورسیکلت رابطه وجود دارد.
- ۲- بین طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با مسئولیت‌پذیری رانندگان موتورسیکلت رابطه وجود دارد.
- ۳- بین طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با رعایت حقوق دیگران رانندگان موتورسیکلت رابطه وجود دارد.
- ۴- بین طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با نظم رانندگان موتورسیکلت رابطه وجود دارد.
- ۵- بین طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با زیست‌مسالمت‌آمیز رانندگان موتورسیکلت رابطه وجود دارد.

شکل ۱. مدل نظری پژوهش

۳-روش

این تحقیق از حیث هدف، کاربردی است. روش انجام پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل کلیه دریافت کنندگان گواهینامه موتورسیکلت در طرح آسان شهر تهران بود که براساس استعلام صورت گرفته، تعداد کل افرادی که در سال ۱۴۰۲ موفق به دریافت گواهینامه موتورسیکلت در طرح آسان شده‌اند ۳۶۹۵۴ نفر می‌باشد که حجم نمونه از طریق جدول تعیین، حجم نمونه مورگان ۳۸۴ نفر برآورد شده که برای انتخاب این تعداد، از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شد. از پرسشنامه اخلاق شهروندی به‌عنوان ابزار جمع آوری داده‌ها استفاده شده است. روایی پرسشنامه از نظر صوری و محتوایی تایید شده و برای بررسی پایایی ابزار پژوهش از روش آلفای کرونباخ استفاده شد؛ به این صورت که پرسشنامه تهیه شده روی یک نمونه ۳۰ نفری از جامعه آماری به صورت آزمایشی اجرا و نتایج آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به شرح جدول (۱) مورد بررسی قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آزمون کولموگروف اسمیرنف، ضریب همبستگی

پیرسون و رگرسیون با بهره‌گیری از نرم‌افزار آماری SPSS استفاده شد.

پرسشنامه اخلاق شهروندی

هدف این پرسشنامه بررسی میزان رعایت اخلاق شهروندی است. این پرسشنامه که دارای ۳۱ گویه است، بر اساس ویژگی‌های اخلاق شهروندی که توسط صالحی (۱۳۹۱) مطرح شده و شامل ۵ مؤلفه تحت عنوان حس نوع‌دوستی، مسئولیت‌پذیری، رعایت حقوق دیگران، نظم و زیست مسالمت‌آمیز است. این پرسشنامه بر اساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (از خیلی زیاد تا خیلی کم) تنظیم شده است. همانطور که در جدول (۱) نتایج ضرایب و پایایی پرسشنامه‌ها مشاهده می‌شود ضریب آلفای کرونباخ برای مولفه‌های اخلاق شهروندی برابر ۰/۷۸، حس نوع دوستی برابر ۰/۷۶، مسئولیت‌پذیری برابر ۰/۷۴، رعایت حقوق دیگران برابر ۰/۷۹، نظم برابر ۰/۸۱، زیست مسالمت‌آمیز برابر ۰/۷۵ است.

جدول ۱. نتایج ضرایب پایایی پرسشنامه‌ها

مؤلفه	ضریب آلفای کرونباخ
اخلاق شهروندی موتورسیکلت‌سواران	۰/۷۸
حس نوع دوستی	۰/۷۶
مسئولیت‌پذیری	۰/۷۴
رعایت حقوق دیگران	۰/۷۹
نظم	۰/۸۱
زیست مسالمت‌آمیز	۰/۷۵

۴- یافته‌ها

جدول توصیفی رانندگان موتورسیکلت

داده‌های توصیفی از توزیع پاسخ‌دهندگان بر اساس ویژگی‌های جمعیت شناختی دریافت کنندگان گواهینامه موتورسیکلت در طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت نشان می‌دهد که از ۳۸۴ نفر متقاضی طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت از نظر سن، تعداد ۱۸۰ نفر (۴۷ درصد) تا ۳۰ سال و تعداد ۱۲۵ نفر (۳۳ درصد) ۳۱ تا ۴۰ سال و تعداد ۷۹ نفر (۲۰ درصد) ۴۱ سال به بالا داشته‌اند. از نظر شغل هم تعداد ۱۳۹ نفر (۳۶ درصد) بیکار و تعداد ۸۹ نفر (۲۳ درصد) کارمند و تعداد ۱۵۷ نفر (۴۱ درصد) دارای شغل

آزاد بودند. ضمناً از نظر میزان تحصیلات، تعداد ۷۲ نفر دارای مدرک تحصیلی سیکل (۱۹ درصد) و ۱۳۷ نفر دارای مدرک دیپلم (۳۶ درصد) و تعداد ۱۲۶ نفر دارای مدرک فوق دیپلم (۳۳ درصد) و تعداد ۴۹ نفر دارای مدرک تحصیلی کارشناسی و بالاتر (۱۳ درصد) بودند. ضمناً آمار توصیفی پاسخگویان در جدول (۲) نشان داده شده است. همانطور که ملاحظه می‌گردد اکثر دریافت کنندگان گواهینامه موتورسیکلت در طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت در سطح سواد دیپلم و از نظر سن تا ۳۰ سال و اکثر آن‌ها دارای شغل آزاد بودند.

جدول ۲. آمار توصیفی پاسخگویان تحقیق

متغیر	طبقه	فراوانی	درصد
سن	تا ۳۰ سال	۱۸۰	۴۷٪
	۳۱ تا ۴۰ سال	۱۲۵	۳۳٪
	۴۱ سال به بالا	۷۹	۲۰٪
تحصیلات	سیکل	۷۲	۱۹٪
	دیپلم	۱۳۷	۳۶٪
	فوق دیپلم	۱۲۶	۳۳٪
	کارشناسی	۴۹	۱۳٪
شغل	بیکار	۱۳۹	۳۶٪
	کارمند	۸۹	۲۳٪
	آزاد	۱۵۷	۴۱٪
جمع کل	-	۳۸۴	۱۰۰٪

جدول ۲. نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنف

مؤلفه	کولموگروف اسمیرنف	سطح معناداری	نتیجه آزمون
اخلاق شهروندی	٪۰۸۳	٪۹۲۳	نرمال
حس نوع دوستی	٪۰۷۸	٪۹۴۵	نرمال
مسئولیت پذیری	٪۰۷۳	٪۹۶۵	نرمال
رعایت حقوق دیگران	٪۰۸۵	٪۹۰۸	نرمال
نظم	٪۰۹۱	٪۹۲۱	نرمال
زیست مسالمت آمیز	٪۰۶۹	٪۹۱۹	نرمال

با توجه به جدول (۲) سطح معناداری‌های به دست آمده در آزمون کولموگروف اسمیرنوف و تمام مولفه‌های تحقیق بزرگتر از ۰/۰۵ است و با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که داده‌های ۱- فرضیه اصلی پژوهش: بین طرح آسان گواهینامه با اخلاق شهروندی موتورسیکلت رابطه وجود دارد.

جدول ۳. خلاصه مدل رگرسیون بین طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با اخلاق شهروندی

خطای برآورد	ضریب اصلاح شده	مجذور ضریب تعیین	ضریب تعیین
٪۲۴۲	٪۶۶۹	٪۶۷۳	٪۷۴۱
وابسته (اخلاق شهروندی موتورسیکلت سواران)			

یافته‌های جدول (۴) نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری محاسبه شده بین مولفه‌ی حس نوع‌دوستی و طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت کوچکتر از ۰/۰۱ است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین حس نوع‌دوستی با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد و میزان ضریب همبستگی در رابطه به وجود آمده ۰/۶۲۱ است.

همانطور که در جدول (۳) نشان داده شده است، همبستگی طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با اخلاق شهروندی موتورسیکلت سواران ۰/۷۴۱ است که این مقدار همبستگی بالایی را بین متغیرها نشان می‌دهد. ضریب تعیین اصلاح شده نیز برابر با ۰/۶۷۳ است و این مقدار نشان می‌دهد که ۶۶۹٪ درصد تغییرات طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت از طریق اخلاق شهروندی قابل تبیین است.

۲- فرضیه فرعی اول پژوهش: بین حس نوع‌دوستی با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد.

جدول ۴. نتایج ضریب همبستگی پیرسون برای فرضیه فرعی اول پژوهش

مؤلفه	شاخص	طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت
حس نوع دوستی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۶۲۱
	سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۸۴

۳- فرضیه فرعی دوم پژوهش: بین مسئولیت‌پذیری با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد.

جدول ۵. نتایج ضریب همبستگی پیرسون برای فرضیه دوم پژوهش

مؤلفه	شاخص	طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت
مسئولیت‌پذیری	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۶۶۳
	سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۸۴

گرفت که بین مسئولیت‌پذیری با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد و میزان ضریب همبستگی در رابطه به وجود آمده ۰/۶۶۳ است.

یافته‌های جدول (۵) نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری محاسبه شده بین مولفه‌های مسئولیت‌پذیری و طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت کوچکتر از ۰/۰۱ است؛ بنابراین می‌توان نتیجه

۴- فرضیه فرعی سوم پژوهش: بین رعایت حقوق دیگران با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد.

جدول ۶. نتایج ضریب همبستگی پیرسون برای فرضیه فرعی سوم پژوهش

مؤلفه	شاخص	طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت
رعایت حقوق دیگران	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۶۸۴
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۸۴

یافته‌های جدول (۶) نشان می‌دهد که سطح معنی داری محاسبه شده بین مولفه‌های رعایت حقوق دیگران و طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت کوچکتر از ۰/۰۱ است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین رعایت حقوق دیگران با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد و میزان ضریب همبستگی در رابطه به وجود آمده ۰/۶۸۴ است.

۵- فرضیه فرعی چهارم پژوهش: بین نظم با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد.

جدول ۷. نتایج ضریب همبستگی پیرسون برای فرضیه فرعی چهارم پژوهش

مؤلفه	شاخص	طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت
نظم	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۶۵۵
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۸۴

یافته‌های جدول (۷) نشان می‌دهد که سطح معنی داری محاسبه شده بین مولفه‌های نظم و طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت کوچکتر از ۰/۰۱ است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین نظم با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد و میزان ضریب همبستگی در رابطه به وجود آمده ۰/۶۵۵ است.

۶- فرضیه فرعی پنجم پژوهش: بین زیست مسالمت‌آمیز با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد.

جدول ۸. نتایج ضریب همبستگی پیرسون برای فرضیه پنجم پژوهش

مؤلفه	شاخص	طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت
زیست مسالمت‌آمیز	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۶۰۷
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۸۴

یافته‌های جدول (۸) نشان می‌دهد که سطح معنی داری محاسبه شده بین مولفه‌های زیست مسالمت‌آمیز و طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت کوچکتر از ۰/۰۱ است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بین زیست مسالمت‌آمیز با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد و میزان ضریب همبستگی در رابطه به وجود آمده ۰/۶۰۷ است.

جدول ۹. آزمون F برای معنی داری رگرسیون و رابطه خطی

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	مجذور میانگین	F	سطح معنی داری
رگرسیون	۶۵/۶۳۲	۱	۶۵/۶۳۲	۶۷۴/۲۵۱	۰/۰۰۰
باقیمانده	۳۷/۱۵۸	۳۸۲	۰/۰۹۷		
کل	۱۰۳/۴۷۸	۳۸۳			
مستقل: طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت					
وابسته: اخلاق شهروندی موتورسیکلت سواران					

همانطور که در جدول (۹) مشاهده می‌شود F محاسبه شده ۶۷۴/۲۵۱ با درجه آزادی ۳۸۳ بزرگتر از مقدار بحرانی F است؛ در نتیجه با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که بین طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با اخلاق شهروندی رابطه وجود دارد.

جدول ۱۰. نتایج رگرسیون چند متغیره

مدل	ضریب بتا استاندارد شده	T	سطح معنی داری
ثابت		۶/۴۲۵	۰/۰۰۰
طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت	۰/۷۶۹	۲۵/۹۶۵	۰/۰۰۰
مستقل: طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت			

۵- نتیجه گیری

بیشتر و ارتقای آگاهی موتورسیکلت سواران فراهم می‌کند. با این حال، موفقیت این طرح به عوامل متعددی از جمله کیفیت آموزش‌ها، اجرای دقیق قوانین، و فرهنگ‌سازی در جامعه بستگی دارد. پیشنهاد می‌شود که سیاست‌گذاران با تقویت زیرساخت‌های آموزشی و تشویق موتورسیکلت سواران به رعایت اصول اخلاقی و قانونی، گام‌های مؤثری در جهت کاهش تخلفات و بهبود رفتار شهروندی بردارند. اگر طرح گواهینامه آسان همراه با آموزش‌های اجباری اخلاق شهروندی و مهارت‌های ایمنی باشد، می‌تواند مسئولیت‌پذیری اجتماعی موتورسواران را افزایش داده و صدور گواهینامه به شرط تعهد به منشور اخلاقی می‌تواند انگیزه‌ای برای رعایت قوانین ایجاد کند. البته راهکارهای کلیدی برای تضمین موفقیت طرح، آموزش محور بودن و تأکید بر آموزش اخلاق شهروندی با آموزش‌های فنی و استفاده از شبیه‌سازهای رفتاری برای تقویت تصمیم‌گیری اخلاقی و نظارت هوشمند و پاسخگویی، فرهنگ‌سازی و مشارکت عمومی، سیستم انگیزشی دوگانه پاداش و تنبیه شامل تخفیف بیمه و مزایای مالی برای موتورسواران قانون‌مند و اجباری شدن دوره‌های بازآموزی برای متخلفان می‌باشد. رابطه بین طرح

امروزه با افزایش استفاده از موتورسیکلت به‌عنوان وسیله‌ای مقرون‌به‌صرفه و سریع برای جابه‌جایی در شهرها، موضوع رفتار موتورسیکلت سواران و تأثیر آن بر نظم و اخلاق شهروندی بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت، که با هدف تسهیل دسترسی به گواهینامه و کاهش تخلفات رانندگی طراحی شده است، می‌تواند نقش مهمی در بهبود رفتارهای شهروندی موتورسیکلت سواران ایفا کند. این طرح با فراهم آوردن آموزش‌های استاندارد و ایجاد انگیزه برای رعایت قوانین، می‌تواند به ارتقای فرهنگ رانندگی و کاهش حوادث ترافیکی کمک کند. این مقاله به بررسی رابطه میان اجرای طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت و تأثیر آن بر اخلاق شهروندی موتورسیکلت سواران می‌پردازد و تلاش دارد تا با تحلیل داده‌ها و شواهد موجود، تأثیرات مثبت و منفی این طرح را تبیین کند. بر اساس بررسی‌های انجام‌شده، طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت می‌تواند به‌عنوان ابزاری مؤثر در بهبود اخلاق شهروندی موتورسیکلت سواران عمل کند، مشروط بر اینکه با آموزش‌های جامع و نظارت مستمر همراه باشد. این طرح با کاهش موانع دریافت گواهینامه، زمینه را برای قانون‌مندی

از طریق آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین حس نوع دوستی با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد و میزان ضریب همبستگی در رابطه به وجود آمده ۰/۶۲۱ است. نتایج به دست آمده از تحلیل فرضیه فرعی دوم پژوهش از طریق آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین مسؤلیت پذیری با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد و میزان ضریب همبستگی در رابطه به وجود آمده ۰/۶۶۳ است.

نتایج به دست آمده از تحلیل فرضیه فرعی سوم پژوهش از طریق آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین رعایت حقوق دیگران با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد و میزان ضریب همبستگی در رابطه به وجود آمده ۰/۶۸۴ است. نتایج به دست آمده از تحلیل فرضیه فرعی چهارم پژوهش از طریق آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین نظم با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد و میزان ضریب همبستگی در رابطه به وجود آمده ۰/۶۵۵ است.

نتایج به دست آمده از تحلیل فرضیه فرعی پنجم پژوهش از طریق آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین زیست مسالمت آمیز با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد و میزان ضریب همبستگی در رابطه به وجود آمده ۰/۶۰۷ است.

با توجه نقش رانندگان موتورسیکلت در ایجاد انضباط ترافیکی و از طرفی فراوانی سوانح ترافیکی و تخلفاتی این گروه از کاربران ترافیک. ضرورت ساماندهی و ایجاد سازوکار مناسب به منظور اصلاح رفتار و قانونمند نمودن آن‌ها از طریق طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بر این اساس پیشنهادات کاربردی ذیل ارائه می‌گردد:

-براساس یافته‌های پژوهش و تأثیر اجرای گواهینامه آسان بر اخلاق شهروندی رانندگان موتورسیکلت، ترتیبی اتخاذ تا با اطلاع رسانی عمومی، ارتقای آموزش‌های اجباری و کاربردی و افزایش تعداد مراکز و آموزشگاه‌های رانندگی ویژه موتورسیکلت نسبت به ترغیب موتورسواران فاقد گواهینامه به دریافت گواهینامه رانندگی موتورسیکلت اقدام گردد.

-فرهنگ‌سازی از طریق رسانه و شبکه‌های اجتماعی و جذب موتورسیکلت‌سواران در نهادها و شبکه‌های اجتماعی با مشارکت فعال پلیس راهور فراجا و هویت بخشی به دارندگان موتورسیکلت به منظور جلوگیری از طرد شدن آنان با فراهم کردن زمینه‌های قانون‌گرایی.

آسان‌گیری گواهینامه موتورسیکلت و اخلاق شهروندی موتورسواران به شیوه اجرای طرح بستگی دارد. اگر این طرح صرفاً برای تسهیل اداری و بدون پشتوانه آموزشی و نظارتی اجرا شود، ممکن است به کاهش انضباط ترافیکی منجر شود. اما اگر همراه با آموزش‌های اخلاقی، نظارت هوشمند و مشوق‌های رفتاری باشد، می‌تواند نه تنها مشکل کم‌بود گواهینامه را حل کند، بلکه ارتقای فرهنگ ترافیک را نیز در پی داشته باشد.

تخلفات رانندگی موتورسیکلت‌سواران به دو دسته مهم تقسیم می‌شوند: تخلفات غیر عمدی، شامل رفتارهایی که به نقض قوانین منجر می‌شوند، بدون اینکه در آن قصدی باشد؛ مانند رانندگی آهسته موتورسوار در یک راه اصلی شریانی. در مقابل، تخلفات عمدی، رفتارهایی هستند که با قصد آسیب رساندن و نقض قانون انجام شده و نوعی رفتار خرابکارانه محسوب می‌شوند؛ مانند عبور از چراغ رمز، حرکت خلاف جهت یا حرکت در پیاده‌رو. به همین جهت دست‌یابی و پایدارسازی اثر طرح گواهینامه آسان موتورسیکلت نیازمند مقدمات، زمینه‌ها و عوامل مؤثر بر اخلاق شهروندی موتورسیکلت‌سواران بوده و هرگونه برنامه‌ریزی و توجه ویژه به آن در پرتو شناخت مسائل رفتاری رانندگان موتورسیکلت می‌باشد. هدف این پژوهش تبیین رابطه طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت با اخلاق شهروندی موتورسیکلت‌سواران می‌باشد به همین جهت تلاش شده است رابطه بین طرح مذکور بر مؤلفه‌های اخلاق شهروندی شامل حس نوع دوستی، مسؤلیت‌پذیری، رعایت حقوق دیگران، نظم و زیست مسالمت‌آمیز مشخص گردد. نتایج حاصل از تحلیل پرسشنامه نشان داد فرضیه اصلی پژوهش با عنوان بررسی رابطه بین اخلاق شهروندی با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت از همبستگی بالایی برخوردار بوده که این مقدار همبستگی نشان می‌دهد ۶۶٪ درصد تغییرات طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت از طریق اخلاق شهروندی قابل تبیین است. نتایج به دست آمده از تحلیل فرضیه فرعی اول پژوهش از طریق آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین حس نوع دوستی با طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت رابطه وجود دارد و میزان ضریب همبستگی در رابطه به وجود آمده ۰/۶۲۱ است.

با توجه به تجزیه و تحلیل داده بیشترین تأثیر طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت به ترتیب بر مؤلفه‌ی رعایت حقوق دیگران با مقدار ۰/۶۸۴، سپس مسؤلیت‌پذیری با مقدار ۰/۶۶۳، سپس نظم با مقدار ۰/۶۵۵، سپس حس نوع دوستی با مقدار ۰/۶۲۱ و در نهایت مؤلفه زیست‌مسالمت‌آمیز با مقدار ۰/۶۰۷ می‌باشد. نتایج به دست آمده از تحلیل فرضیه فرعی اول پژوهش

در نهایت تبدیل طرح آسان گواهینامه موتورسیکلت به یک فرآیند آسان اما مسئولیت‌آور با تأکید بر سه رکن:
- آموزش اخلاق رانندگی و مهارت رانندگی
- نظارت هوشمند و مستمر
- ایجاد انگیزه پاداش برای رفتار مطلوب، تنبیه برای تخلفات رانندگی
در این صورت، می‌توان امیدوار بود که این طرح نه تنها مشکل فراوانی رانندگان بدون گواهینامه موتورسیکلت را کاهش دهد، بلکه به ارتقای اخلاق شهروندی و ایمنی ترافیک کمک کند.

-برگزاری کارگاه‌های تعاملی روان‌شناسی ترافیک، توسعه آموزش‌ها و فرهنگ‌سازی با مشارکت سایر سازمان‌های دخیل در حوزه ایمنی و ترافیک.
-آسیب‌شناسی دلایل بی‌رغبتی موتورسواران به اخذ گواهینامه شناسایی و سازمان‌های مسئول به دنبال حل آن آسیب‌ها باشند.
- نظارت و پایش مستعد رفتارهای پرخطر و استفاده از سیستم پاداش مانند اعطای تخفیف بیمه به رانندگان قانونمند و تنبیه هوشمند
-تسهیل دسترسی به گواهینامه به شرط تعهد اخلاقی و امضای منشور اخلاقی موتورسواری قبل از اخذ گواهینامه و ارزیابی دوره‌ای رفتار ترافیکی.

۶- مراجع

گواهینامه موتورسیکلت. فصلنامه علمی مطالعات مدیریت ترافیک.

doi: 10.22034/tms.2024.1277842.1269

-قدسی، علی محمد و می‌آبادی، رضا (۱۳۹۴). تاثیر آگاهی از قوانین و اثربخشی مجازات‌های رسمی بر سطح بازدارندگی قوانین راهنمایی و رانندگی در بین جوانان شهر همدان. فصلنامه دانش انتظامی، ۲(۱۱)۶۷-۴۵.

-رویانیان، محمد (۱۳۹۸). جزئیات اجرای طرح انضباط ترافیکی در پایتخت. روزنامه ایران، شماره ۴۰۸۷/۹/۹۸، ۲۳-۲۲.
-دادبان، حسن و آقایی، سارا (۱۳۸۸). بازدارندگی و نقش آن در پیشگیری از جرم. فصلنامه حقوق مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، ۳۹(۱۲۵)، ۱۴۸-۱۲۵.

-علوی، سیدسلیمان، محمدی، محمدرضا و سوری، حمید (۱۳۹۴). تعیین ویژگی‌های شناختی رفتاری رانندگان اتوبوس و کامیون طی سوانح ترافیکی ۱۳۹۳-۱۳۹۲. مجله ارتقای ایمنی و از پیشگیری مصدومیت‌ها، ۳(۴)۲۳۲-۲۲۳.

-صالحی، علیرضا، منافی، سمیه و حیدری، خدیجه (۱۳۹۱). بررسی نقش شهرداری‌ها در کنترل ترافیک شهری (مطالعه موردی: شهر زنجان). دانش انتظامی زنجان، ۱(۳)، ۱۲۴-۱.
-میرزایی مقدم، مرتضی (۱۳۸۹). ارزیابی تأثیر شدت و قطعیت کیفرها در پیشگیری از جرم. فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، ۵(۱۶)، ۱۹۶-۱۷۳.

-ملکی، رضا (۱۳۹۱). بررسی میزان اثربخشی اقدامات آموزشی و قوانین بازدارنده بر رفتار ترافیکی رانندگان موتورسیکلت در تهران.

-آقاجانی، نوشین و دولت‌پور، الهام. (۱۳۹۱). بررسی نقش آموزشی تلویزیون در اصلاح رفتار ترافیکی شهروندان تهرانی. فرهنگ ارتباطات، ۲(۷)، ۳۴-۱.

-ابراهیمی، شهرام (۱۳۸۷). بازدارندگی از منظر حقوقی و جرم‌شناسی. نشریه کارگاه، ۲(۲)، ۳۳-۵۱.

-احمدی مقدم، اسماعیل (۱۳۹۰). انضباط ترافیکی، ضرورت‌ها و پیامدهای آن. فصلنامه مطالعات مدیریت ترافیک، ۴(۴)، ۷۱-۵۹-۲۳.

-احسانپور، اسماعیل و حق‌شناس، مجید (۱۴۰۱). بررسی عوامل موثر بر پیشگیری از تصادفات موتورسیکلت درحوزه درون شهری از دیدگاه رانندگان موتورسیکلت (مطالعه موردی: استان گلستان). فصلنامه مطالعات مدیریت ترافیک.

-امیری، سجاد (۱۴۰۰). بررسی نقش آموزش فرهنگ ترافیک در کنترل رفتار ترافیکی موتورسیکلت سواران (مورد مطالعه شهرستان خرم‌آباد ۱۳۹۹). نشریه علمی دانش انتظامی لرستان، ۹(۳۵)، ۱۶۴-۱۳۴.

-بخارایی، احمد، شربتیان، محمدحسن و کبیری، لیلا (۱۳۹۶). تحلیل جامعه‌شناختی وضعیت شهروندی فرهنگی (مطالعه موردی: شهروندان تنکابن). جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۸(۲)، ۱۷۹-۲۱۶.

doi: 10.22108/jas.2017.22635

-حق‌شناس، مجید، امیری، سجاد و سلیمی‌کوچی، محمدباقر (۱۴۰۳). عوامل مؤثر بر رضایتمندی متقاضیان طرح آسان

doi.org/10.1080/17457300.2021.1942922

-Semnani M.M, Davazadah Emami H. Sadeghi Deh Cheshmeh M. (2021). Investigating the effective factors and consequences of the cultural citizen model and its validation. *Journal of Educational Administration Research Quarterly*; 12(48): 97-122.

-Näätänen, R.; Summala, H. (2014). Road-User Behavior and Traffic Accidents. Amsterdam. Netherlands: North Holland. Parker, D.; Reason, J.T.; Manstead, A.S.R.; Stradling, S.G. (2008). Driving errors, driving violations and accident involvement. *Ergonomics*, 38, 1036-1048.

-Teimouri S, Kavousy E, Ghayoomi A. (2021). Presenting a model for cultural citizenship development in the metropolis of Tehran. *Sociological Cultural Studies*; 12(1): 27-72.

doi: 10.30465/scs.2021.22574.1928

-Emiogun, EF, San, DA, Soyemi, SS, Faduyile, FA Obafunwa, JO (2022). The trend of motorcycle accident mortality in Lagos: Consequences of changing government policy **doi.org/10.1177/00258024221082341**

-Nadimi, N., Mansourifar, F., Shamsadini Lori, H., & Soltaninejad, M, (2021), Analyzing traffic violations among motorcyclists using structural equation modeling. *International Journal of Injury Control and Safety Promotion*, 1-14.

Explaining The Relationship Between the Easy Motorcycle License Scheme and the Civic Ethics of Motorcycle Riders

Sajad Amiri, Ph.D., Grad., Faculty of Command and Headquarters of Amin Faraja University of Police Sciences, Tehran, Iran.

Majid Haghshenas, Assistant Professor, Faculty of Command and Headquarters of Amin Faraja University of Police Sciences, Tehran, Iran.

Davood Shakibaei, Assistant Professor, Faculty of Command and Headquarters of Amin Faraja University of Police Sciences, Tehran, Iran.

E-mail: haghshenas.6967@gmail.com

Received: February 2026- Accepted: May 2026

ABSTRACT

Motorcycles, as one of the main vehicles in developing countries, especially in metropolitan areas, play an important role in transportation. However, the high number of accidents, traffic violations, and risky behaviors of motorcyclists indicate a weakness in their civic ethics and social responsibility. On the other hand, the easy motorcycle license scheme is implemented with the aim of reducing the administrative burden and increasing access to licenses, but there are concerns about the impact of these schemes on reducing essential training and weakening traffic culture. The main objective of the research is to explain the relationship between the easy motorcycle license scheme and the civic ethics of motorcyclists. This research is applied in terms of its purpose and is of a descriptive correlational method. The statistical population included all motorcycle license recipients in the Asan project in Tehran who succeeded in obtaining a motorcycle license in the Asan project in 1403. The sample size was selected using simple random sampling method and the standard questionnaire on civic ethics for motorcycle riders by Salehi (2012) was used as a data collection tool. For data analysis, Kolmogorov test, Pearson correlation coefficient and regression were used using SPSS22 statistical software. Based on the research findings and data analysis, the greatest impact of the easy motorcycle license scheme on the civic ethics of motorcycle riders is on the component of respecting the rights of others with a value of 0.684, then responsibility with a value of 0.663, then order with a value of 0.655, then a sense of altruism with a value of 0.621, and finally the ecologically safe component with a value of 0.607. Finally, the easy motorcycle license scheme can lead to the promotion of civic ethics with a combination of education, intelligent supervision, and behavioral incentives instead of reducing discipline. The key to the success of this scheme is the combination of the three elements of ease in issuing, strictness in supervision, and continuous culture building.

Keywords: Easy Motorcycle License Scheme, Civic Ethics, Explanation, Relationship, Motorcycle Riders